

Nimilain uudistamistyöryhmän mietintö

Johdanto

Nimilain uudistamistyöryhmän mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi etu- ja sukunimi-laki. Laki korvasi voimassaolevan nimilain (694/1985). Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia (950/2001).

Tausta

Työryhmän toimeksianto perustui pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeisiin, joi-hin on kirjattu sääntelyn sujuvoittaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Hankkeen tavoitteena on myös osaltaan edistää julkisten palveluiden digitalisointia. Oikeusministeriö teetti keväällä 2016 arviomuistion nimilain uudistamistarpeen selvittämiseksi (OMSO 11/2016).

Tavoitteet

Tavoitteena on nimilain uudistaminen vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia. Samalla pyritään päällekkäisten viranomaistoimintojen karsimiseen sekä nimihakemusten keskimääräisten käsittelyaikojen lyhentämiseen.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausunto-pyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tar-kemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet -> Käyttö-ohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriölle viimeistään perjantaina 16.6.2017.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antavat:

lainsäädäntöneuvos Salla Silvola, puh. 02951 50314, sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi (2.6.2017 saakka)

ylitarkastaja Joanna Grandell, puh. 02951 50220, sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi

Linkit

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1493358857930.html> - Työryhmän mietintö

Johdanto

Lausuntopyyntö on jaettu ehdotetun lain lukujen mukaisesti alaotsikoihin. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi pyydämme jäsentämään lausuntonne vastaavalla tavalla.

Jokaisen luvun alla on kuvattu lyhyesti sen sisältö ja varattu tila mahdollisille kommentteille. Joihinkin lukuihin liittyy erityisiä kysymyksiä ja huomioita, joihin pyydämme yksilöidymiä kommentteja.

Yleisiä huomioita

Esitysluonnoksen tavoitteena on nimilain uudistaminen vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia, karsia päällekkäisiä viranomaistoimintoja sekä lyhentää nimihakemusten keskimääräisiä käsittelyaikoja. Miten tavoitteet on mielestänne saavutettu?

Lausuntonne:

Kirkkohallitus pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että esityksen tavoitteet ovat pääosin saavutettu.

Ministeriöitä pyydetään erityisesti tarkastamaan, aiheuttaako ehdotus välitöntä tarvetta muuttaa oman hallinnonalan lainsäädäntöä.

Ministeriöitä, valtion virastoja sekä evankelis-luterilaista ja ortodoksista kirkkoa pyydetään erityisesti kommentoimaan ehdotukseen sisältyvää vaikutusarviointia ja esittämään siitä tarkentavia huomiota, mieluiten euromääräisinä.

Mahdolliset kommentit:

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ja seurakuntien muodostamat keskusrekisterit rekisteröivät nimiä lapsen kasteen tai avioliiton solmimisen yhteydessä Kirkon yhteiseen jäsentietojärjestelmään, mistä ne välittyvät automaattisen tiedonsiirron välityksellä väestötietojärjestelmään. Nimilain uudistamistyöryhmän mietinnön aiheuttamat kustannukset kirkolle kohdistuisivat pääasiassa jäsentietojärjestelmään sekä sähköisiin asiointipalveluihin. Kustannuksia aiheutuisi sekä varsinaisista teknisistä muutostöistä että niiden toteuttamisen

taustalla tehtävistä määrittelyistä. Kirkkohallitus arvioi, että mietinnössä ehdotettujen muutosten taloudelliset vaikutukset evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan jäävät kuitenkin kohtuullisiksi. Muutosten kokonaiskustannusarvio on 50 000 €.

Arviossa ei ole kuitenkaan huomioitu mahdollisia järjestelmien suorittamia automaattitarkistuksia tai –estoja, sillä niiden kustannusarviot on laadittava tarkempien määrittelyjen pohjalta. Selvää kuitenkin on, että automaattitarkistusten ja –estojen rakentaminen nostaa tässä arvioituja kustannuksia huomattavasti. Arviossa ei ole myöskään huomioitu mietinnössä mainittua, suunnitteilla olevaa sähköistä palvelua epäselvien nimiasioiden siirtämiseksi seurakunnista maistraatille. Lisäksi muutoksilla saattaa olla välillisiä kustannusvaikutuksia seurakuntien käytössä oleviin asiakastietojärjestelmiin kuten hautaustoimen järjestelmiin.

Esityksen perusteluista käy ilmi, että siinä ehdotetaan kahden uuden sähköisen palvelujärjestelmän luomista. Sähköisen palvelujärjestelmän avulla lapsen huoltajat voisivat jatkossa tehdä ilmoituksen lapsen nimestä suoraan maistraatille. Vaikka lapsen nimi voidaan jatkossa ilmoittaa myös seurakunnalle, voidaan arvioida, että sähköisen menetelmän vakiintuminen alentaisi lasten kasteiden määrää. Kirkkohallitus ei pidä tätä hyvänä kehityksenä. Tämä aiheuttanee myös toimintatapojen muutoksia, mistä syystä kirkkohallitus toivoo, että sähköisen hankkeen etenemistä tehtäisiin yhteistyössä evankelis-luterilaisen kirkon kanssa.

1 luku. Etunimi

Etunimivelvoite, etunimen ehdottomat ja harkinnanvaraiset edellytykset sekä poikkeusperusteet

Etunimien enimmäismäärää ehdotetaan nostettavaksi kolmesta neljään.

- Kannatan ehdotusta
- Vastustan ehdotusta
- En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit:

Kirkkohallitus pitää esitystä tältä osin perusteltuna. Etunimien lisääminen kolmesta neljään aiheuttanee kuitenkin muutostarpeen Kirkon yhteiseen jäsentietojärjestelmään.

Etunimien sukupuolisidonnaisuus ehdotetaan säilytettäväksi. Sukupuolisidonnaisuus olisi jatkossakin harkinnanvarainen edellytys, josta voidaan poiketa erityisestä syystä.

- Kannatan ehdotusta
- Vastustan ehdotusta
- En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit:

Lausuntonne 1 luvusta muilta osin:

Kirkkohallitus on kiinnittänyt huomiota ehdotettuun 3 §:ään, jonka mukaan etunimi voidaan hyväksyä, jos etunimi on väestötietojärjestelmän tietojen mukaan jo käytössä nimensaajan

kanssa viidellä samaa sukupuolta olevalla elossa olevalla henkilöllä etunimenä. Kirkkohallitus esittää harkittavaksi, riittäisikö hyväksymiselle se, että nimi on väestötietojärjestelmän mukaan jo käytössä samaa sukupuolta olevalla henkilöllä. Jos halutaan säilyttää vaatimus jo käytössä olevasta viidestä samasta etunimestä, tulisi tältä osin harkita ehdotetun 22 §:n 1 momentin selkeyttämistä. Lähtökohtaolettaman tulisi kuitenkin olla, että nimen hyväksyttävyyden on tutkittu, kun se on hyväksytty ensimmäistä kertaa väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi.

2 luku. Sukunimi

Sukunimivelvoite, sukunimen määräytyminen lapselle, sukunimivaihtoehdot vihittäessä, sukunimen muuttaminen ja uudissukunimet

Sukunimiyhdistelmien käyttöönotto ehdotetaan sallittavaksi. Sukunimiyhdistelmät olisivat mahdollisia aikuisille esimerkiksi vihittäessä (10 ja 13 §), mutta tietyissä tilanteissa myös lapsille (6 ja 7 §). Ehdotuksen mukaan sukunimiyhdistelmät olisivat sallittuja myös tilanteissa, joihin ei liity perhesuhteiden muutosta.

- Kannatan sukunimiyhdistelmien sallimista ehdotetussa muodossa
- Kannatan vain puolisoitten sukunimistä muodostettuja sukunimiyhdistelmiä
- Kannatan vain vanhempien sukunimistä muodostettuja sukunimiyhdistelmiä
- x Kannatan vain puolisoitten sukunimistä ja vanhempien sukunimistä muodostettuja sukunimiyhdistelmiä
- Vastustan ehdotusta
- En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit:

Seurakuntien keskusrekistereiltä mietinnöstä saadun palautteen perusteella kirkkohallitus toteaa, että vaikka positiivisina uudistuksina pidetään sitä, että molemmilla puolisoilla olisi jatkossa mahdollisuus käyttää yhdistelmäsukenimeä ja että vanhempien yhteinen sukunimiyhdistelmä siirtyisi myös lapselle, sukunimiyhdistelmävaihtoehtojen moninaisuus herättää hämmennystä. Käytännössä nimi-ilmoituksen vastaanottajalla saattaa olla vaikeuksia sekä lain tulkinnassa että soveltamisessa.

Käytössä olevien sukunimien suoja ehdotetaan säilytettäväksi entisellään

- x Kannatan ehdotusta, sukunimisuojaa tulee säilyttää kaikilla yhdenvertaisesti
- Vastustan ehdotusta, sukunimisuojasta tulisi luopua kaikkein yleisimpien sukunimien osalta (kirjaathan lisäkommentit-osioon ehdotetut arviointiperusteet)
- Vastustan ehdotusta, sukunimisuojasta tulisi luopua kaikissa tilanteissa
- En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit:

Kirkkohallitus pitää yhdenvertaisuusnäkökulman ja suomalaisen sukunimihistorian pohjalta perusteltuna, että käytössä olevien sukunimien suoja säilyy nykykäytännön mukaisena.

Lausuntonne 2 luvusta muilta osin:

Kirkkohallitus pitää hyvänä uudistusta, jonka mukaan vanhempien sukunimiyhdistelmä voidaan antaa myös lapselle. Tämän voidaan arvioida vahvistavan perheyhteyttä.

3 luku. Nimiviranomaiset ja menettelysäännökset

Nimiviranomaiset, etu- ja sukunimen ilmoittaminen, etu- tai sukunimen muuttaminen, nimi-lautakunnan lausunto, muutoksenhaku

Lausuntonne 3 luvusta:

Kirkkohallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että maistraattien asemaa nimiviranomaisena korostetaan ja että seurakuntien ja maistraattien vastuunjako selkeytetään.

Kirkkohallituksen käsityksen mukaan seurakunnan epäillessä nimi-ilmoituksessa ehdotetun etunimen tai sukunimen lainmukaisuutta seurakunta tai keskusrekisteri ei tallenna nimeä väestötietojärjestelmään vaan siirtää nimiasian maistraatin tutkittavaksi. Vasta maistraatin lainvoimaisen päätöksen myötä tallennusvelvoite siirtynee maistraatille. Tältä osin joko säännöksiä tai ainakin niiden perusteluja olisi syytä selkeyttää.

Kirkkohallitus toteaa, että käytännössä kastettavan lapsen etunimi-ilmoitus sekä vihittävien puolisoiden sukunimen ilmoittaminen saatetaan tehdä hyvinkin myöhään vasta kirkollisen toimituksen yhteydessä. Tällöin nimen lainmukaisuuden selvittäminen on jäänyt kirkollisen toimituksen jälkeen suoritettavaksi. Siten säännöksen siitä, että puolisoiden tuleva sukunimi ilmoitetaan jo avioliiton esteiden tutkinnan yhteydessä, voidaan arvioida parantavan ehdotetun sukunimen lainmukaisuuden selvittämistä. Sen sijaan kastettavan lapsen etunimi-ilmoitusten kohdalla ongelmia saattaa jatkossakin ilmetä.

4 luku. Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset

Sovellettavaa lakia, viranomaisten toimivaltaa ja nimen tai nimipäätöksen tunnustamista koskevat säännökset rajat ylittävissä nimiasioissa

Lausuntonne 4 luvusta:

Kirkkohallituksella ei ole huomautettavaa ehdotetusta 4 luvusta.

5 luku. Erinäiset säännökset

Puhevaltaa ja alaikäisen itsemääräämisoikeutta koskevat säännökset

Lausuntonne 5 luvusta:

Kirkkohallitus pitää erittäin tärkeänä, että ehdotetuissa 44 ja 45 §:ssä on otettu huomioon alaikäisten itsemääräämisoikeus ja lapsen etu. Tarkoituksenmukaista on, että myös alle 12-vuotiaan lapsen tahtoa kunnioitetaan, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

6 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lausuntonne 6 luvusta:

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että kokonaisuudistuksen täytäntöönpanovaiheessa järjestetään riittävästi tiedotusta ja koulutusta maistraattien tai väestörekisterikeskuksen toimesta. Kirkkohallitus sitoutuu yhteistyöhön koulutuksen järjestämisessä seurakunnille ja keskusrekistereille.

Liitelait

Työryhmän ehdotukseen sisältyy ehdotus muuttaa rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia muun muassa siten, että laista poistetaan rajoitus, jonka perusteella rekisteröidyn parisuhteen osapuoliin ei sovelleta nimilain puolison sukunimeä koskevia säännöksiä. Uusia parisuhteita ei ole enää voinut rekisteröidä 1 päivästä maaliskuuta 2017 lähtien, joten muutos soveltuisi vain rekisteröidyn parisuhteen kuluessa tai parisuhteen purkautumisen jälkeen tehtyihin nimenmuutoksiin.

- Kannatan ehdotusta
- Vastustan ehdotusta
- En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit:

Yksityiskohtaisia huomioita

Pykäläkohtaiset tekniset huomiot:

Kirkkohallituksella ei ole muuta huomautettavaa nimilainsäädännön uudistamista koskevasta mietinnöstä.

Voit jättää liitteitä lausunnon yhteyteen. Sallittuja tiedostoformaatteja ovat: pdf, doc, docx, xls, xlsx, ppt, pptx, csv, txt, rtf, zip, jpg, jpeg, png, gif and tif. Liitetiedostojen koko tulee olla pienempi kuin 50 Mb.

Leinonen Antti
Oikeusministeriö

Heikkilä Aleks
Oikeusministeriö

